

Έκκληση ΜΚΟ προς τα κράτη μέλη: Η συμφωνία για τον Κανονισμό περί Εργαλειοποίησης θα είναι το τελικό πλήγμα για ένα ΚΟΙΝΟ Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) στην Ευρώπη

Σεπτέμβριος 2022

Τον Δεκέμβριο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για έναν [Κανονισμό για την αντιμετώπιση καταστάσεων εργαλειοποίησης στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου](#). Η πρόταση εισάγει έναν μηχανισμό, που επιτρέπει στα Κράτη Μέλη να παρεκκλίνουν από τις ευθύνες τους βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ για το άσυλο σε καταστάσεις "εργαλειοποίησης" της μετανάστευσης. Ο μηχανισμός είναι μόνιμα διαθέσιμος στα Κράτη Μέλη, τα οποία μπορούν να τον επικαλούνται σε πολλαπλές καταστάσεις, επιτρέποντάς τους ουσιαστικά να παρεκκλίνουν κατά το δοκούν από τις υποχρεώσεις τους.

Αντιλαμβανόμαστε ότι μεταξύ των Κρατών Μελών υπάρχει ευρεία υποστήριξη για τον προτεινόμενο Κανονισμό και ότι η τσεχική Προεδρία του Συμβουλίου στοχεύει στην υιοθέτηση μιας κοινής θέσης έως τον Δεκέμβριο. Σε επίπεδο διαπραγματεύσεων, αυτό θα καθιστούσε τον Κανονισμό σε έναν από τους ταχύτερα εξελισσόμενους νομοθετικούς φακέλους σε σχέση με το άσυλο από πλευράς του Συμβουλίου. Η πρόταση επιτρέπει στα κράτη να παρεκκλίνουν από τον προτεινόμενο Κανονισμό για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση (APR) του 2016 και την τροποποιημένη πρόταση του 2020, την προτεινόμενη αναδιτύπωση της Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής (rRCD) του 2016 και την προτεινόμενη αναδιτύπωση της Οδηγίας περί Επιστροφής (rRD) του 2018. Οι παρεκκλίσεις είναι ουσιώδεις και ουσιαστικές, επηρεάζοντας σημαντικά τα δικαιώματα των ατόμων που αναζητούν διεθνή προστασία.

Οι κάτωθι υπογράφουσες ΜΚΟ δηλώνουν την σθεναρή αντίθεσή τους στην εισαγωγή και χρήση της έννοιας της «εργαλειοποίησης» και στην κωδικοποίησή της στο δίκαιο της ΕΕ. Επιπροσθέτως, αντιτιθέμεθα σε μεταρρυθμίσεις του δικαίου της ΕΕ, οι οποίες βασίζονται στην ευρεία δυνατότητα παρέκκλισης από το δίκαιο της ΕΕ, για τους ακόλουθους λόγους:

- **Είναι δυσανάλογες:** Ο περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων που θίγονται από τον προτεινόμενο Κανονισμό είναι τόσο εκτεταμένος, ώστε εγείρονται αμφιβολίες ως προς την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα των μέτρων: Αμφισβητούμε το επιχείρημα ότι οι ενέργειες κυβερνήσεων τρίτων χωρών που χρησιμοποιούν ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναζητούν διεθνή προστασία, για να αποσταθεροποιήσουν την ΕΕ, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο που επιφέρει σημαντικό, αρνητικό αντίκτυπο στα δικαιώματα αυτών των ανθρώπων, μεταξύ άλλων μέσω της μείωσης των προτύπων για το άσυλο και της παρεμπόδισης της δυνατότητας υποβολής αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη.
- **Είναι αντιπαραγωγικές:** Η δυνατότητα παρεκκλίσεων επί μονίμου βάσεως θα υποσκάψει το ΚΕΣΑ και τον κοινό του χαρακτήρα. Σύμφωνα με προειδοποίηση του ΔΕΕ αναφορικά με την κατάχρηση του άρθρου 78(3), οι μεταρρυθμίσεις δημιουργούν κίνδυνο αυθαιρεσίας, παρέχοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εφαρμόζουν διαφορετικά πρότυπα και να επιλέγουν κατά το δοκούν την εφαρμογή ή μη του ΚΕΣΑ. Η μη συμμόρφωση με τα πρότυπα της ΕΕ έχει ήδη λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις και τα κράτη μέλη θα χρησιμοποιήσουν την έννοια της "εργαλειοποίησης" για να δικαιολογήσουν τη μη εφαρμογή των κανόνων.
- **Είναι περιττές:** Το ισχύον νομικό πλαίσιο παρέχει ήδη ευελιξία στα κράτη μέλη, ούτως ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στη διαχείριση μεταβαλλόμενων συνθηκών στα σύνορά τους, επιτρέποντας ήδη παρεκκλίσεις, ως αυτές οριοθετούνται αυστηρά από τις Συνθήκες και τη νομολογία. Σε ορισμένες

περιπτώσεις, τα Κράτη Μέλη μπορούν να ορίζουν τον τόπο υποβολής των αιτήσεων ασύλου, να παρατείνουν την προθεσμία καταγραφής των αιτήσεων ασύλου και να θέτουν χαμηλότερα πρότυπα για τις υλικές συνθήκες υποδοχής.

- **Στηρίζονται σε εσφαλμένη βάση:** Η χειραγώγηση εκτοπισμένων ανθρώπων από τα κράτη είναι συχνή. Αποτελεί μια ιστορική πραγματικότητα που συνεχίζεται και σήμερα, επηρεάζοντας μεμονωμένα κράτη μέλη, την ΕΕ συνολικά, όπως και πολλές άλλες χώρες παγκοσμίως. Δεν υπάρχει λογική βάση για την αιτιολόγηση του πώς η χειραγώγηση ανθρώπων καθιστά αναγκαίο ένα διαφορετικό καθεστώς σε σχέση με το άσυλο. Ενέργειες κυβερνήσεων τρίτων χωρών που αποσκοπούν στην αποσταθεροποίηση της ΕΕ, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με στοχευμένα μέτρα πολιτικής απέναντι στις κυβερνήσεις των εν λόγω τρίτων χωρών και όχι προς τους ανθρώπους που αναζητούν προστασία, οι οποίοι είναι οι ίδιοι θύματα αυτού του είδους των ενεργειών.
- **Είναι άδικες (για τους και τις αιτούντες/ούσες και για ορισμένα Κράτη Μέλη):** Η σημαντική απόκλιση ως προς την τήρηση των νομικών υποχρεώσεων στον τομέα του ασύλου δημιουργεί συνθήκες διαφορετικής μεταχείρισης των ατόμων που αναζητούν προστασία, αναλόγως του τρόπου άφιξής τους στην Ευρώπη. Έχει, επίσης, ως αποτέλεσμα την ανάληψη αυξημένων ευθυνών από τα Κράτη Μέλη που σέβονται το νόμο. Ένα σύστημα, στο οποίο ορισμένα Κράτη Μέλη παρεκκλίνουν συχνά - και συνεπώς εφαρμόζουν χαμηλότερα πρότυπα - ισχυριζόμενα ότι αντιμετωπίζουν συνθήκες «εργαλειοποίησης», είναι πιθανό να έχει αντίκτυπο στα Κράτη Μέλη που συνεχίζουν να εφαρμόζουν υψηλότερα πρότυπα, καθώς η έλλειψη σεβασμού για τα πρότυπα του ενωσιακού και του διεθνούς δικαίου δημιουργεί έναν παράγοντα ώθησης (push factor).

Επιπροσθέτως, αυτές οι μεταρρυθμίσεις δημιουργούν κίνδυνο υπονόμησης του σεβασμού του δικαίου της ΕΕ στο σύνολό του. Η εισαγωγή ενός μοντέλου, που βασίζεται στη δυνατότητα παρεκκλίσεων κατά το δοκούν σε ένα ευρύ φάσμα περιστάσεων (και για την ακρίβεια στην πλειοψηφία των καταστάσεων στα σύνορα της ΕΕ), μπορεί να δημιουργήσει ένα προηγούμενο, ιδίως εν καιρώ προκλήσεων για το κράτος δικαίου στην Ευρώπη. Εξάλλου, συνεχίζουν να μην υπάρχουν αποδείξεις για το ότι η πρόβλεψη παρεκκλίσεων μπορεί να ενισχύσει την εφαρμογή ή τη συμμόρφωση με την εν γένει νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο.

Τέλος, ένα νομικό πλαίσιο που επιτρέπει στις χώρες να μειώνουν τα πρότυπά τους σε ό,τι αφορά στη μεταχείριση αιτούντων/ουσών άσυλο και των προσφύγων/ισσών, όταν και όποτε γίνεται λόγος για «εργαλειοποίηση» (ένα πολύ σύνθημα φαινόμενο), είναι πιθανό να αναπαραχθεί και αλλού στον κόσμο, οδηγώντας έτσι στην υπονόμηση του παγκόσμιου συστήματος διεθνούς προστασίας.

Τα Κράτη Μέλη που ενδιαφέρονται πραγματικά για τη βελτίωση του ΚΕΣΑ, θα πρέπει να εστιάσουν στην εξεύρεση συμφωνίας για μεταρρυθμίσεις που να υποστηρίζουν την αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων ασύλου και να προστατεύουν τα δικαιώματα, να ενισχύουν τη συμμόρφωση και να συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των Κρατών Μελών, σε ένα πεδίο τόσο αντιμαχόμενων πολιτικών. Μια συμφωνία επί του προτεινόμενου Κανονισμού περί Εργαλειοποίησης θα έχει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα και θα οδηγήσει στην αποδόμηση του συστήματος ασύλου στην Ευρώπη, καθώς θα επιτρέπει στα Κράτη Μέλη την κατά το δοκούν εφαρμογή ή μη του ΚΕΣΑ.

Υπογράφουσες Οργανώσεις (Για την πλήρη λίστα των οργανώσεων που υπογράφουν την παρούσα Κοινή Δήλωση, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του [ECRE](#))

Action for Women Hellas
Amnesty International
Arsis - Association for the Social Support of Youth
AsyLex
Boat Refugee Foundation (Stichting Bootvluchteling)
Caritas Europa
Center for Research and Social Development IDEAS
Changemakers Lab
Child Circle
Conselho Português para os Refugiados (Portuguese Refugee Council)
Convive Fundación Cepaim
Danish Refugee Council (DRC)
Diotima Centre for Gender Rights & Equality
Dutch Council for Refugees
ECRE
Estonian Refugee Council
European Evangelical Alliance
European Lawyers in Lesvos (ELIL)
Fenix Humanitarian Legal Aid
Finnish Refugee Advice Centre
FOCSIV Italian federation christian organisations international volunteere service
France terre d'asile
Greek Council for Refugees (GCR)
Greek Forum of Migrants
Greek Forum of Refugees
HIAS Greece
Human Rights Watch
HumanRights360
I Have Rights
International Rescue Committee
Irida Women's Center
JRS Europe
Legal Centre Lesvos
Lighthouse Relief
METAdrasi
Mobile Info Team
Network for Children's Rights
Northern Lights Aid
Norwegian Refugee Councilk
OPU - Organizace pro pomoc uprchlikum
Oxfam
PIC - Legal Center for the Protection of Human Rights and the Environment
Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM)
PRO ASYL

Red Acoge
Refugee Legal Support (RLS)
Refugee Support Aegean (RSA)
Refugees International
SAFE PASSAGE INTERNATIONAL AMKE
Save the Children
Second Tree
Spanish Commission for Refugees (CEAR)
Still I Rise
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Association for Legal Intervention)
Swedish Refugee Law Center
The Border Violence Monitoring Network
The Swedish Network of Refugee Support Groups (FARR)
Transgender Europe
Vluchtelingenwerk Vlaanderen
Yoga and Sport With Refugees